

Lengyel László: AZ OKTATÁSI RENDSZERBEN BIZTOS LESZ VÁLTOZÁS

A 2010-es választások óta eltelt három évben az Orbán-rendszer a mai Magyarországot térben a Balkánra, időben a '20-as-'30-as évekbe szorította vissza. Ennek három oka van: az alkotmányos berendezkedés féldemokratikus, egyközpontú rendszerré alakítása, az unortodox gazdaságpolitika miatt bekövetkezett leszakadás az európai, sőt most már a közép-európai vetélytársainktól is, és a társadalom széttartását, az ehhez kapcsolódó elszegényedést okozó társadalompolitika. Az, hogy így marad-e, vagy képesek leszünk a gazdasági válságra tudásrobbanással felelő Európával tartani, a választásokon dől majd el. Változás azonban egy területen, mégpedig az oktatási rendszerben mindenképpen lesz – mondja *Lengyel László*, a Pénzügykutató Zrt. elnöke. Az elmúlt három évben az ebben az ágazatban bevezetett „szörnyű intézkedések” hatására ugyanis a liberál-konzervatív jobboldaltól a baloldal legszélsebb ágáig egy két-harmados egységfront jött létre, amelynek legfőbb mondandója: „Nem ezt akartuk!”

– *Összefoglalná, mi is történt Magyarországgal jogilag, gazdaságilag, politikailag 2010 óta?*

– Lényegében három területen következett be fordulat. Az első az alkotmányos berendezkedés megváltoztatása. A Fidesz egy új alaptörvényt és egy ehhez igazodó jogi rendszert hozott létre, amely megszüntette az alkotmányos ellensúlyok befolyását, és egy egyközpontú kormányzati rendszert épített ki, amelynek jogilag nincs ellensúlya. Ez a rendszer nagy brutalitással lebontotta a közigazgatás pozitív értelemben vett bürokratikus hatalmát, és nem a közigazgatáson keresztül, hanem néhány centralizált intézményben a számítógép mellett *pár megbízottal* irányít. Vagyis nemcsak a politikai és jogi egyeztetés szűnt meg, hanem az a fajta hagyományos szakmai is, amely minisztériumok főosztályain folyt. A legjobb példa erre a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ, amelyik egyetlen érdemi szakmai előterjesztést sem volt képes előállítani. Magyarországon ma az egy éjszaka alatt valamelyik ügyvédi iroda által megcsinált törvénytervezeteket többnyire a képviselők nyújtják be, így nem csoda, hogy azok nem is nagyon passzolnak egymáshoz. Az effajta működtetés következménye az, hogy ha az egyik kormány megbízott nem tetszik, akkor kineveznek egy másikat, aki megvizsgálja az előzőnek a működését, és ettől kezdve politikai döntés, melyiket rúgják ki. Ez zajlik éppen a Klebelsberg átvilágításánál is. Ezzel Magyarország jogi értelemben visszament egy olyan politikai rendszerbe, amely többnyire a Balkánon létezett. Ez egy féldemokratikus, egyközpontú, úgynevezett pretoriánus rendszer.

– *Melyik volt a második meghatározó fordulat?*

– A gazdaság. Az unortodoxnak nevezett gazdaságpolitika lényegében azzal próbálkozott, hogy a központi állam – elsősorban a nagy multinacionális, de a magyar szolgál-

tatóktól is – jövedelmeket csoportosítson át a maga javára, amivel az adósságot temperálhatja, és a költségvetési hiányt megpróbálja a 3 százalék alatt megtartani. Ehhez járult még az, hogy a nyugdíjpénztári pénzek elvételével lényegében felélte a fejlesztési forrásokat és a megtakarításokat. Magyarországon ennek következtében a fejlesztések és a beruházások elmaradtak, így a növekedési potenciálunk lement nullaközéltre. Már nemcsak a nyugat-európai, de a közép-európai vetélytársainktól is lényegesen elmaradtunk. Sajnos mindez olyan társadalompolitikával párosult – és ez a harmadik radikális változtatás –, amelyben a Fidesz a középosztálynak tett ígérete ellenére lényegében a felső 20 százalék javára csoportosította át a jövedelmeket és vagyonokat, intézményes csatornákat teremtett arra, hogy a középosztálytól elszivattyúzott pénz felfelé menjen. A társadalom szegény rétegeivel szemben a legbrutálisabb megszorítást alkalmazzák, amit az 1930-as évek módszerével, a közmunkával próbálnak oldani. Vagyis a társadalom egy jelentős rétegét minimális pénzért behajszolják az egyébként értelmetlen közmunkába, sőt a tetejében olyan, szerintem egészen arcátlan dolgot is megteremtettek, hogy elbocsátanak embereket, és azután felveszik őket ugyanarra a tevékenységre közmunkába, negyedannyi pénzért, minden lényeges védelem nélkül. Így járt az oktatás területén a technikai személyzet, és csak idő kérdése, hogy a pedagógusok is ugyanebbe a kategóriába kerüljenek.

– *Már láttunk erre kísérletet...*

– Ezt én nem tudtam, de a lényeg, hogy egy munkasereget, egy tartalék hadsereget hoztak létre, ami borzasztó. Ez a munka-alapú társadalom.

– *Ennek a három radikális változtatásnak mi lesz a következménye?*

– Ez a három dolog, ami egyébként egymással szorosan összefüggő rendszert alkot,

teljes mértékben ellentmond a modernizáció, a felzárkózás, és ami ennél talán még súlyosabb, a humánus, emberi Magyarország kiépítésének. Drasztikusan megnőtt a társadalmi egyenlőtlenség. Lényegében széttart a magyar társadalom, az elszegényedés egyre nő. Jelenleg mi egy nem modern társadalom és gazdaság, illetve politika irányába tartunk.

– *Hogyan viselkedik ebben a helyzetben a társadalom?*

– Az elmúlt néhány évben messze jobban működött a vártnál. Kiderült, hogy a kisember nem Európa-ellenes, nem rasszista, egyáltalán nem következett be annak a folytatása, ami a 2006-os utcai harcoktól a 2008-as népszavazáson át a kétharmados győzelemig tartott, és ami akkor úgy látszott, hogy folytatódni fog. A társadalom mára csalódott lett, sőt azt látom, hogy a jobboldaliak sokkal inkább, mint a baloldaliak, mert nem ezt akarták, nem ezt várták. A politikai, a gazdasági és a szellemi elitünk, a vezető értelmiségünk viszont – nem először és nem utoljára – sajnos megint leszerepelt. Nézzük csak meg a diákmozgalmat, amely működött, de a felnőtt társadalom egy mondatot sem volt képes mondani nekik arról, hogy ha folytatják, mi következik majd. Most mégis mindenki a diákoknak tesz szemrehányást, hogy miért nem folytatták, amit elkezdtek. Látom azt is, hogy a társadalom megdermedt, de ezzel együtt mégis azt morandom, mozgósítható lenne. Vegyük példának a pedagógusokat. Azt hittem, hogy megvehetőek, megfélemlíthetőek. Most, hogy megpróbálták megvenni őket, és a megfélemlítésük is folyik, mégsem azt tapasztalom, hogy alapjában véve betörték volna őket a rendszerbe.

– *Mert a pedagógusok mindig abban bíznak, hogy becsukják az osztályajtót maguk mögött, és majd azt és úgy tanítanak, amit és ahogy akarnak...*

(Folytatás az 5. oldalon)

Lengyel László: AZ OKTATÁSI RENDSZERBEN BIZTOS LESZ VÁLTOZÁS

(Folytatás a 4. oldalról)

– Mondok néhány tapasztalatot, ami az ajtó becsukásán túlmenően is az ellentétet mutatja. Engem nagyon meglepett, hogy az évnyitókön az általános iskolától a középiskoláig drámai módon szinte mindenütt az hangzott el: a kormány összeesküdött ellenünk. Több száz szülő előtt sírva búcsúztatták el a nyugdíjazott pedagógusokat azzal, hogy a kormány sajnos a legjobb tanárainktól foszt meg minket. Szemtanúja voltam annak a II. kerület közepén az egyik iskolában – ami abszolút nem a baloldaliak iskolája –, hogy ezt a bejelentést, az elbúcsúztatott matematikatanárt üdvözlő zúgó taps és sírás fogadta. Másutt azt mondták el, hogy arra kaptak ígéretet, három első osztály fog nyílni, és most közölte a Klik, hogy kettőt nyitnak, sajnos a két tanítónénit el kell bocsátani. Eddig 22 fős volt egy osztály, most 37 fős lesz. Tessék ehhez hozzászokni a szülőknek, viszontlátásra. Aztán jött a tankegyetemvizéria, a béremelés, az óraszám-emelés. A pedagógusok pillanatok alatt kiszámolták, hogy át vannak verve, kiderült számukra, hogy semmi sem stimmel. Persze, lehajítják a fejüket; nem fognak zászlók alatt kivonulni az utcára, de hogy ez nem működik, és ez így nem megy, azt látják és tudják. Ezért azt gondolom, hogy ha lesz változás, az az oktatási rendszerben lesz! Mert ez az egyetlen terület, ahol azzal, hogy Pokorni és a jobbközép ott van, és világossá tette, hogy ott is marad, kiderült, hogy a jobboldalon belül van belső ellenzék az Orbán-Hoffmann párossal szemben. Ez azt jelenti, hogy a Fidesznek el kell gondolkoznia azon, hogyan fogják működtetni majd ezt az oktatási rendszert, hogyha nem lesz kétharmaduk, ha nem tudják minden reggel azt mondani, hogy hazaáruló, aki nem követi őket. Ilyen értelemben az elmúlt négy évnek az oktatáspolitikában az az egyik legnagyobb eredménye, hogy azokkal a szörnyűségekkel, amit az oktatásban műveltek, sikerült a jobboldaltól a baloldal legszűkebb ágáig létrehozni egy egységfrontot, ami azt mondja: ezt nem akarjuk. Ebben kétharmados egységfront van.

– **Gyakorlatilag most Magyarország ideológiai átnevelése következik?**

– Azt gondolom, hogy itt van néhány ideológiai feltételezés a vezetők fejében, mindegyik előtt valószínűleg Orbán Viktoréban. Az egyik ilyen, hogy azt véli, az európai vagy

nyugati típusú gazdaságnak, társadalomnak, politikának vége, és nekünk az ellenkezőjét célszerű tenni. Ez azt is jelenti, nem hisz abban, hogy Nyugat-Európa és Amerika a válságon túl tudna jutni, abban viszont igen, hogy Amerika és Nyugat-Európa meg fog bukni. Csakhogy az a probléma, hogy ez az ideológiai feltevés nem igazolódik! Az amerikaiak jönnek kifelé a válságból, a nyugat-európaiak, főleg Északnyugat-Európában elkezdtek kifelé jönni belőle. Ezekben az országokban fantasztikus modernizációs folyamat indult el a szolgáltatásokban, ami hihetetlenül más energiapolitikai, informatikai elképzeléseken alapul, és amelyet mi alulról nézünk, mert a technológiai robbanásnak ez a területe pont az, amit mi most épp lerombolunk. Itt ugyanis a tudás, az innováció robbanása megy végbe. Ebben a vonatkozásban minden át fog alakulni, már alakul, amit mi nem fogunk tudni követni, mert a magyar társadalommal azt akarják elhitetni, hogy a szolgáltatás másodrendű, hogy a tudás – amibe beleértik az oktatást is – másodrendű, és a munkaalapú társadalomé a jövő. Ez egy kifutott értelmiségi- és szellemellenes felfogásban a kézi termelő, ipari termelői munkát érti a jövő munkájaként.

– **Mi lesz a következménye ennek?**

– Egy olyan világban, ahol az agrár-GDP a GDP-nek a 2 százalékát sem teszi ki, 14-15 százalék az ipari termelés, és a többi, az szolgáltatás, ott mi beszorulunk valami egészen más ipari és szolgáltatói környezetbe, egy más tudáskörnyezetbe. Az európai, amerikai, japán létforma helyett, amiben eddig a peremen benne voltunk, hirtelenjében ott találjuk majd magunkat az ukrán, macedón, nem tudom, milyen világban. Csak azért, mert nem csináljuk meg azokat a beruházásokat, amelyekből működne az egész, mert a felsőoktatásból és az egészségügyi szolgáltatásból kivonjuk a pénzt.

– **A nem beruházásos, pénzkivonós létformát már az ukránok sem fogadják el olyan lelkesen...**

– Azon is el kéne gondolkodni, vajon mi az oka annak, hogy Ukrajna polgárai ráébredtek arra, nem biztosan jó dolog Oroszországhoz kapcsolódni. Egyáltalán nem biztos, hogy atomerőművet kell építeni, egyáltalán nem bizonyos, hogy egy lefelé menő világ

kontinenséhez kell nekünk magunkat hozzákapcsolni.

– **És akkor nem beszéltünk az ideológiai átnevelésnek arról a részéről, ami Horthy-kultuszt hirdet, létrehozza az „új történelem-szemponthú” Veritas Intézetet, a Szabadság téren olyan német megszállási emlékmű felállítását szorgalmazza, amely Magyarország felmentését szolgálja az alól a felelősség alól, amely történelmileg terheli...**

– Azt gondolom, eldöntötték, hogy egy olyan életformát és egy olyan életértékeszmet próbálnak beleplántálni a magyar társadalomba, konzervatív sőt szélső konzervatív reakciós módon, amely ma már lényegében tényleg kirívó. Ahelyett, hogy a társadalmat arra vennék rá, nézzen szembe saját történelmével, azzal foglalkozzon, hogy mi a jó és mi a rossz, milyen értékeket érdemes megőrizni, melyeket kell elvetni, a jelen hatalom olyan értékeket állít megőrzendőnek, amelyek bizonyosan ellentmondanak mindannak, amit a világ gondol. Ráadásul harciasan azt követeli, hogy a világ fogadja el Magyarország lejárt konzervértékeit.

– **Végül is miféle Magyarország épül itt?**

– Olyan, amelyik a sérelmeket, csalódásokat, nagyon súlyos belső traumákat bűnbakokra akarja hátrítani. Ilyen bűnbak az Európai Unió, mert kizsákmányolnak, gyarmatosítanak minket, és különben is, Trianont is ők okozták. Aztán itt vannak a zsidók, ők tehetnek arról, hogy világ-összeesküvés van, a világ-összeesküvés részeként itt vannak a pénzintézetek, amelyek akár jók, akár nem, kirabolnak minket. De ezt mi nem hagyjuk, igazi magyar pénzintézet lesz, igazi magyar lesz minden, és miért ne állítanánk fel Gábriel arkangyalt, aki mindenekelőtt szintén magyar volt, ha véletlenül nem tudná valaki! Ami az igazi tragédia: mindez el nem sikerült elérni, hogy az oroszokon kívül nincs a világon olyan hatalom, amelyik támogatná Magyarországot, aki együtt érezne a magyaroknak ezen sérelmeivel. Azt az országot vitték bele ilyen helyzetbe, amelyik büszke volt, és büszke is lehetett mágára, mert 1956-tal, 1968-as reformjával és az 1989-es rendszerváltásával európai feladatokat teljesített.

(Folytatás a 6. oldalon)

Lengyel László: AZ OKTATÁSI RENDSZERBEN BIZTOS LESZ VÁLTOZÁS

(Folytatás az 5. oldalról)

Most meg felcsúti polgárokká tettük magunkat, akik a falu végéről ordítanak, hogy csak a mi sérelmünk számít, csak mi vagyunk, mert minket itt mindenki üldöz legalább egy évszázada, de igazán Mohács óta. Ez a lehető legrosszabb, ami történhetett, és azt kell mondanom, hogy a pedagógusok számára is egy megoldhatatlan dráma. Lényegében nemzeti bajainkat kell dicsőséggé előadni, és nemzeti dicsőségeinkről, például '89-ről ámulásként kell beszélni. Mára sikerült azt is „elérni”, hogy egy holokauszt-évfordulóról is képtelenek rendesen megemlékezni. Nem azért, mert a kormány elszántan hülyeséget akar csinálni, hanem azért, mert a rendszer így van felépítve. Ha valaki lerombolja a demokráciát és a jogállamot, akkor ennek a kihatása óhatatlanul megvan az összes többi területre. Ennek a következményei beláthatatlanok, és mivel minden az utolsó szögig így működik,

ezért a szerencsétlen pedagógus azzal találja szembe magát, hogy a mindennapi életét úgy határozzák meg, hogy ahhoz neki bizonyosan ne legyen semmi köze. Tévedés azt hinni, hogy ez a rendszer nem fog behatolni az iskola falai közé, sőt az osztályterem ajtaját is berúgja előbb vagy utóbb. Az osztályteremben pedig a tanrend és a pedagógusra uszított tanfelügyelőn kívül megjelenik az a felfogás is, amit az '50-es években már láttunk, tapasztaltunk: a pedagógusnak rettegnie kell. Rettegnie kell attól, hogy nem kacsinthat össze a tanítványival, mert ha azon kívül, ami a tankönyvbe le van írva, amire a diákok a jegyüket kapják, elmondja a valóságot is, akkor a gyerekek vagy a szülők feljelentik. Rettegnie kell, hogy eltávolítják abból az iskolából, amelyikben 20-25-30 éve tanít, ha nem lesz hajlandó a $2 \times 2 = 4$ helyett $2 \times 2 = 5$ -öt tanítani, még akkor sem, ha a pártközpont megmondta, hogy az igenis 5.

Millei Ilona